

Uddrag af Delafrapportering 3 fra regeringens ekspertgruppe om tech-giganter

Princip 5 Den offentlige sektor skal ikke være afhængig af Tech-giganternes tjenester.

Mange offentlige institutioner og kommuner bruger tech-giganternes tjenester: Office- pakken, Windows som operativsystem og Apples iPhone og iPad. Hvis den offentlige sektor primært anvender tech-giganternes tjenester uden blik for mulige alternativer, kan det være med til at understøtte og udbygge tech-giganternes stærke position, mindske konkurrencen, øge afhængigheden og dermed gøre institutionerne sårbare.

Samtidig kan der opstå situationer, hvor det er vanskeligt at skifte væk fra tech-giganternes tjenester – selv i de situationer, hvor priserne stiger. Siden 2018 er kommunernes udgifter til Microsoft-licenser steget fra 313 mio. kr. til 538 mio. kr. – også i takt med, at stadig flere funktionaliteter tages i brug. Det er et eksempel på en økonomisk udfordring ved tech-giganternes rolle i den digitale infrastruktur.

Tech-giganternes tjenester kan også skabe sikkerhedspolitiske sårbarheder for den offentlige sektor, f.eks. når det gælder spionage. I mange lande, inkl. Danmark, er der i det seneste år indført forbud mod TikTok på arbejdstelefoner i offentlige myndigheder og flere private der i de offentlige it-systemer ikke er tilfredsstillende it-sikkerhed, og at flere statslige myndigheder ikke lever op til de tekniske minimumskrav til it-sikkerhed. Dette er dog uden for ekspertgruppens mandat.

En del af forklaringen på tech-giganternes position er, at offentlige udbud nogle gange bliver så store, at kun de største virksomheder har gode muligheder for at vinde kontrakterne. Det var f.eks. tilfældet, da KL og KOMBIT ønskede at udvikle ét samlet it-system til alle kommunale vuggestuer, børnehaver, SFO'er og skoler (Aula). Store udbydere kan give bedre leveringssikkerhed, og de har typisk også flere ressourcer og mere viden. Men i forhold til f.eks. udbuddet af Aula betød det store, samlede udbud, at tidligere og mindre leverandører af tjenester, der havde visse funktionelle overlap med Aula, havde svært ved at deltage og fik dårligere mulighed for at levere lokale og skræddersyede løsninger – og dermed blev deres forretningsgrundlag udfordret.

I Danmark er der eksempler på, at det offentlige har forsøgt at gøre sig uafhængige af tech-giganternes infrastruktur ved at benytte og styrke danske alternative løsninger. GovCloud er f.eks. Statens IT's cloudløsning. Hensigten er at tilbyde myndighederne en sikker cloudbaseret driftsplatform bygget på open source. Applikationer og data i GovCloud vil til enhver tid være placeret i Statens IT's datacentre i Danmark. Herudover findes OS2-fællesskabet, der er et samarbejde for offentlige myndigheder, der ønsker at skabe, dele og vedligeholde open source-løsninger med hjælp fra private it-leverandører.

Hvis man vil have mere kontrol og styrke velstand, demokrati og sikkerhed, skal den offentlige sektor gå forrest og vælge alternativer til tech-giganterne, f.eks. når det gælder cloudtjenester og kunstige intelligenssystemer. Fokus skal være på databeskyttelse, data etik, interoperabilitet og open source.

Sådanne krav bør desuden fremgå af offentlige udbud, jf. ekspertgruppens tidligere anbefaling 4.2. om kunstig intelligens. Der kan i den forbindelse hentes inspiration fra den tyske delstat Schleswig-Holstein, som har forladt Microsoft til fordel for LibreOffice. Som et forsøg kunne der i Danmark udpeges f.eks. tre pilotkommuner, der understøttes økonomisk og fagligt i at overgå til alternativer til tech-giganternes produkter til brug for inspiration og erfaringsdeling med andre kommuner.